

Fletorja e Klerit Katolik

== TË SHQYPNËS ==

AKTE TË SELËS SHËJTE

S. CONG. DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Instructio 26 mart. 1929.

Ad Rev.mos Ordinarios de quibusdam vitandis atque observandis in conficiendo Sacrificio Missæ et in Eucharistiæ Sacramento distribuendo et asservando.

(A. A. S., 4 nov. 1929, XXI, 631).

Dominus Salvator Noster pignus admirabile praesidiumque maximum pro salute hominum reliquit, Augustissimum Eucharistiae Sacramentum instituens, eisque, ut ad Ipsum accederent praecepit illis verbis: « Amen, amen, dico vobis: nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam; et ego resuscitabo eum in novissimo die » (Ioan., VI, 54 55)

Hinc est quod sancta Mater Ecclesia semper sollicita fuit fideles cohortari, ut caelesti hoc pane frequenter vescerentur. Instar priorum christifidelium, qui, « erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum et communicatione fractionis panis et orationibus » (Act. II, 42): atque ad hunc finem Sacra Congregatio Tridentinis interpretandis legibus praeposita die 20 Decembris anni 1905 Decretum edidit » De quotidiana SS. Eucharistiae sumptione », exordiens his verbis *Sacra Tridentina Synodus*, cui Decretum recessit die 8 Augusti 1910, ita incipiens *Quam singulari* R. S. Congregationis de

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARILETTI"
SHKODER (2018)

disciplina Sacramentorum, « De aetate admittendorum ad primam Communionem eucharisticam ». Incitamenta etiam non laevia ad hunc salutarem usum fovendum praebuere eucharistici Conventus, a s. m. Leone XIII primitus constituti, quos undique solemniter ritu concelebratus, mirum in modum et excitasse in populis fidem, atque fovisse pietatem compertum habemus.

Interea Ecclesia omne semper studium adhibuit, ne abusus in confectione, susceptione et asservatione tanti Sacramenti irreperant. Quapropter haec Sacra Congregatio disciplinae Sacramentorum praeposita, cum in suo officio explendo compererit, ad hanc rem quod attinet, nonnulla haberi corrigenda, vel in usum esse revocandas leges aut praescriptiones latas, quae sequuntur decernere, seu edicere et declarare statuit, *primo* quoad cautelas servandas in paranda materia Sacramenti Eucharistici; *secundo* in Eiusdem susceptione seu administratione; *tertio* in Eodem asservando ultimo triduo maioris hebdomadae.

I. Cum enim idem Sacramentum, praeter formam, constet materia, oportet ut haec religiosissime in sua substantia servetur. Materia autem, quae ex divina institutione, verborum consecrationis vi, ad divinum Sacrificium et Sacramentum Eucharisticum conficiendum inservit, duplex est, scilicet panis et vinum. De materiae substantia edicit Codex I. B. can. 815, § 1; « Panis debet esse mere triticeus et recenter confectus, ita ut nullum sit periculum corruptionis »; § 2: « Vinum debet esse naturale de genimine vitis, et non corruptum ». Ideo consequitur panem ex alia substantia conflatum, vel illum cui tanta sit admixta quantitas a tritico diversa, ut iuxta communem aestimationem, tritici panem esse dici nequeat, materiam validam proconficiendo Sacrificio et Sacramento Eucharistico haud constituere.

Item uti valida materia haberi nequit vinum, seu potius liquor, qui sit ex pomis aliisque fructibus eductus, vel chimicae artis ope elaboratus, quamvis vini colorem, eiusque quodammodo elementa continere edicatur, vel illud vinum, cui aqua maiore vel pari quantitate sit permixta. Imo uti dubia reputanda erit materia, nec proinde adhibenda, si, licet non maiore aut pari quantitate quaecumque alia substantia tritico aut vino commisceatur, *notabilis* tamen quantitas aliena sit ipsi admixta; nefas siquidem est tantum Sacramentum nullitatis periculo obicere. Ad hunc finem convenit ut eiusmodi materiam parantes, ea pernoscant, quae Suprema Sacra Congregatio S. Officii decrevit die 4 Maii an. 1887, die 30 iulii an. 1890, die 15 Aprilis

1891, die 25 Iunii an. 1891, et die 5 Augusti 1896. Quae pressius ad rem nostram faciunt, referre praestat: « Episc. Carcassonen, eidem S. C. duo remedia proposuit, sive cum vineae abundantibus aquis inundantur, sive cum vinum ipsum transfertur, adeo ut debilitetur, vel facile corrumpatur: 1° Ut vino naturali addatur parva quantitas *d' eau-de-vie* ab ipsis proprietariis diligenter cum vino vero praeparatae (v. g. 15 vel 20 pro centum), et sic corruptionis periculum evitaretur; 2° Ut ebulliat vinum usque ad 65 altitudinis gradus; tunc enim refrigeratum, minuitur quidem quantum ad quantitatem sed ab omni corruptionis periculo praeservatur. Et quaerebat utrum haec remedia licita essent in vino pro sacrificio Missae. et quodnam praefendum, S. C. feria IV, die 4 Maii 1887 reposuit: „Adhibeatur vinum ebullitum“ » (*Collectanea S. C. d. Prop. Fide*, an. 1572, edit. anni 1907).

Pariter « Vicarius Apostolicus Tcheli in Sinis retulit: « Cum difficile sit meracum emere vinum in Europa, et difficilius adhuc illud pretio haud modico comparatum in Sinas transvehere, quin in via fraude adulteretur, iam abhinc pluribus annis tutius, necnon facilius missionariis huius vicariatus visum est vinum pro Missae sacrificio in hac ipsa regione confici. Uvae vero, quas in septentrionalibus partibus reperire et, sacchari quantitatem nimis exiguum continent; ex quo fit ut vinum ex his ad sacrificium Missae expressum, alcoolis portionem infinam tantum habeat, et propterea vix incorruptum asservari possit, attentis praesertim diuturnis intensisque aestivi temporis ardoribus, corruptioni quam maxime faventibus. Tollitur incommodum obtineturque vinum tuto servabile, necnon oculis, gustui, olfactuique haud ingratum, si centum libris uvarum modice contusarum addantur decem librae *sacchari ex canna* (idest ex planta graminea, botanice *saccharum officinale*, gallice vulgo *canne à sucre* concupata), haecque massa deinde more solito fermentatur. Quae cum deferbuerit, ex centum libris massae (novem sacchari libras iuxta exposita continentibus) obtinentur sexaginta septem vini librae, quae ut ex calculo chimico conicere licet, praefice ad summum quatuor horas cum dimidia (idest circiter quintam decimam ponderis totalis partem) alcoolis ex saccharo geniti continent. Aliis verbis, supradicta operatione obtinetur vinum ex vite verum, cuius centum partes sex vel septem alcoolis heterogeneae, sed non ex vite productae admixtas habent... Nunc autem, aliquo exurgente dubio, quaeritur: 1° An haec praxis ad obtinendum vinum pro Missae sacrificio tota sit; 2° An valida; 3° Quid si huiusmodi vinum adhibuitur nequit in Missis ex iustitia ». S. C.

reposuit die 25 Iunii 1891: «Vino pro sacrosancto Missae sacrificio, addendum potius esse spiritum, seu alcool, qui extractus fuerit ex genimine vitis, et cuius quantitas una cum ea, quam vinum de quo agitur naturaliter continet, haud excedat proportionem duodecim pro centum. Huiusmodi vero admistio fiat, quando fermentatio, sic dicta tumultuosa, defervescere incoeperit, et ad mentem». Mens est, si missionarii nequeant per se ipsos obtinere spiritum vini ex vino regionis, vino vel vinis regionis addant uvas passas, et faciant omnia simul fermentare».

Si panis itaque vel vinum corrumpatur, vel alio modo substantialiter immutetur, primum est substantias ex corruptis vel immutatis iisdem speciebus derivantes, haud amplius materiam aptam ad Eucharistiam conficiendam constituere posse. Hanc ob causam cavendum etiam ne vinum, quod pro Missae Sacrificio paratur, diutius in lagena seu amphora maneat, adeo ut facile acescat, neve aliquantulum aquae furtim eodem hausto, reliquo immisceatur.

Prolatis a legitimo ministro consecrationis verbis, ac valida adhibita materia, iam Christus Dominus sub utraque specie totus habetur, et quidem sub singulis cuiusque speciei partibus, prout Concilium Florentinum in condito pro Armenis Decreto declaravit, confirmavitque sacra Tridentina Synodus (Sess. 13, can. 3); et iam pulchre Angelicus Doctor his verbis expresserat «memento tantum esse sub fragmento quantum toto tegitur». Hinc est quod rubricae Missalis romani sacerdoti litanti praecipiant, ut quoties aliquod hostiae fragmentum super corporale vel patenam forte decidat, vel digitis sit applicitum, diligenter illud colligat, etsi minimum etiam foret. Unde nil mirum quod ex veteribus legibus graves in sacerdotem constitutae fuerint poenae, si eius negligentia gutta aliqua Dominici Sanguinis excidisset.

Eapropter iam patet quanta ad tantum rite conficiendum Sacramentum impendi a sacerdotibus cura debeat, ut utraque materia, panis scilicet et vinum, omnimoda securitate comparetur, his praesertim temporibus, quibus enexplebilis lucri cupiditas plures proterve suadet, non pauca adulterare, quae, quin ipsi corpori alendo inserviant, in perniciem potius eiusdem vertunt. Siquidem chimicae scientiae ope multa efformantur, germanam praeseferentia rerum speciem, substantia vero naturali destituta, vel aliquam substantiam fraudulentem alteri subrogando, quin facile fraus, etiam analysi adhibita, saepe detegi possit.

Iamvero ut quis certior exstet de vera panis vinique materia, quae ad tantum Sacramentum conficiendum omnino requiritur, potius profecto erit, nisi utramque Sacerdos apud se habeat domi confectam, eam ac illis comparare, qui optime de iis experti, triticum ipsum conterant, sive vinum ex vitis fructu exprimant; et qui, omni suspitione maiores, tuto fidem facere possint, sese, quacumque fraude remota, vere hostias ex tritico solummodo conficisse, et vinum tantum ex vitis fructu, seu genimine expressisse.

II. In administratione Eucharistici Sacramenti non minor adhibenda sedulitas, ne consecratarum hostiarum fragmenta pereant, cum in qualibet ipsarum, integrum Christi corpus adsit. Itaque curandum maxime ne fragmenta ab hostiis facile separentur, decidantque in humum, ubi, horribile dictu! sordibus permixta, pedibus proculcantur.

Ad haec igitur praecavenda postulat necessitas, ut hostiae apte etiam conficiantur, et quidem ab iis, qui non solum honestate praestent, sed etiam ipsis conficiendis sint experti, idoneisque instrumentis instructi. Hinc est quod quibusdam in locis cum munus hostias parandi, vinumque, pro Sacramento conficiendi, landabili consilio, religiosi viri sexus sodalibus commissum fuerit, res prospere cessit.

Quod autem in Missalis rubrica sacerdoti altare petitoro praecipitur, videlicet ut in apparando calice, fragmenta, si quae hostiam circumstant, caute amoveat, id ipsum peragere expediens erit, antequam particulae, quae communicandis Christi fidelibus inserviunt, in pyxidem ab eo, ad quem spectat, collocentur; atque tunc in finem prudens erit easdem particulas non acervatim in pyxidem iniicere, sed singulas in eadem apte disponere.

Quo facilius sacerdos ex corporali fragmenta colligat, oportebit ut hoc frustulis careat, quae ex accensis super altare cereis excidere saepe solent, cum, istis permixta, aliquando haud facile discernari queant. Studendum itaque, ut idem corporale, sanctissimum Christi corpus excepturum, candidum, integrum servetur, et quaevis ab eo macula absit; itemque munda sint oportet sacra mensae mantilia, palla, atque linteolum, quod ad detegendum calicem adhibetur.

Ne autem fragmenta in humum decidant quoties sacerdos Christi Corpus fidelibus praebet, sive ipsa directe, sive ex distenta mappa prolabantur, prudentissime omnino fere praeterito saeculo mos fuit inductus, parva plendi patina, ex metallo confecta, subter eorum mentum apponenda. Facilius siquidem ac tutius, quam super protensa mappa, eadem fragmenta in illa sistunt, faciliusque pariter a

sacerdote cerni colligique possunt. Et ipsa sacra Congregatio, tuendis praeposita Ritibus Ecclesiae, cum super hoc, die 16 Martii an. 1876 percontata fuisset, nullum contrarium emittens indicium, respondit: « non esse interloquendum ». unde idem mos pluribus in regionibus vigere coepit, et late se diffudit.

Alia causa dispergendis Eucharistici Sacramenti fragmentis, facile haberi potest, cum, peculiari aliqua circumstantia, sive ex Apost. Sedis indulto, sive facta locorum Ordinariis facultate ex iure id permittendi, sub dio Missa celebratur, flantibus interdum ventis. Ad praecavendam fragmetorum dispersionem, curandum erit quod altare, ubi Missa erit litanda, tribus e lateribus, tabulis tegatur; vel tentorium adsit super altare obductum, et ad tria eius latera descensus in formam aediculae, quo ipsum altare a ventis protegatur, vel alia ratione id fiat, consentanea cum reverentia tanto mysterio debita.

III. Quoad asservationem Sacramenti Eucharistici ultimo triduo maioris hebdomadae, hoc adservatur ad Missam Praesantificatorum celebrandam, et ad Communionem infirmis dandam.

a) S. Hostia pro Missa Praesantificatorum, adservanda est in sacello intra Ecclesiam, quo pulchrius fieri poterit, ornato luminibus, velis, non nigris tamen aut lugubribus, et floribus, sine reliquiis aut imaginibus sanctorum vel Beatissimae Virginis et S. Ioannis Evangelistae, remotisque statu, scenas Passionis representatibus.

Capsula autem seu arca, ubi calix cum S. Hostia est reponendus, adorantibus nullimode pateat, et obseretur clave; super ostiolo capsulae, sigilla apponi non licet. Id statuitur Rubricis Missalis Romani et decretis S. C. Rituum.

Ex S. Rituum Congregationis decreto N. 3939, « Romana » haec habentur: « Utrum liceat ad exornandum praedictum altare (sepulcri) adhibere statuas aut picturas, nempe Beatissimae Virginis, S. Ioannis Evangelistae, S. Mariae Magdalenae et militum custodum, aliasque huiusmodi? » Resp. « Negative. Poterunt tamen Episcopi, ubi antiqua consuetudo vigeat, huiusmodi repraesentationes tolerare: caveant autem ne novae consuetudines hac in re introducantur » (15 Decembris 1896).

Et n. 2873, « Narnien. »: « Cuinam tradenda sit clavis ostioli supradicti » (Arcae in qua asservatur SS. Sacramentum Feria V in Coena Domini)? Resp. « Iuxta alia decreta, Canonico vel Sacerdoti in crastinum celebraturo » (7 Decembris 1844). Cui decreto consonant decreta sub numero 635, 813, 912, 2335, 2830, 2833, 2904 et 579.

b) Pro Communionem infirmis danda, in Ecclesiis parochialibus, aliisque, a quibus accipi solet Sanctissima Eucharistia, servandae sunt aliquae particulae consecratae in pyxide, circa cuius repositionem haec serventur. Iuxta mentem Rubricarum ista extra Ecclesiam esset reponenda, sc. prope Sacristiam, in loco opportuno et apto, ubi congrua cum reverentia adservandum erit Sacramentum, non tamen fidelium adorationi expositum, sed tantum, communionem infirmis ministrandi causa custoditum. Huiusmodi locus opportunus et aptus est capella, seu sacellum prope Ecclesiam, vel ipsum sacrarium, aut aliquod parvum conclave sacrarii tutum et decens; aut etiam locus decens in parochiali domo, a domesticis et profanis usibus seiunctus, et a quocumque irreverentiae periculo remotus. Ibi parandum est tabernaculum clave obserandum, lampade coram eodem iugiter ardente, et repositio ipsa Feria V facienda est.

Ubi vero huiusmodi aptus locus non habeatur, sacra pyxis adservanda erit a Missa Feriae V ad Missam Praesantificatorum ipso in « Sepulcro », uti communiter appellatur, post calicem; a celebrata autem Missa Praesantificatorum ad Missam Sabbati Sancti, in aliqua remotiore et secretiore cappella ecclesiae, ibique lampas accensa maneat. Si autem nullus, praeter « sepulcri » sacellum, locus aptus habeatur, pyxis in ipso sepulcro, usque ad Sabbatum Sanctum remaneat. Lampas ante Sepulcrum accendatur, extinctis ceteris luminibus, iis etiam sublatis, quae ad ipsius ornatum fuerint appositae. Quod si in aliqua ecclesiae Coenae Domini solennis non habeantur, sacra pyxis suo in altari servari poterit usque ad solis occasum eiusdem Feriae V; posthac usque ad Sabbatum Sanctum, in aliquem ex supra indicatis locis erit collocanda.

Prudentiae ceteroquin Episcoporum erit, quoties enascatur difficultas in harum praescriptionum observantia, quatenam sint aptiora loca ex enunciatis ad eundem finem, diiudicare; et si non parvi super eadem re irrepserint abusus, ut sedulo isti removeantur, curare.

Quapropter Sacra Congregatio in plenariis Comitibus die 23 Martii 1929 habitis, omnibus mature peractis et discussis, R. mis Ordinariis haec praescribere esse censuit.

1. Ordinarii, attentis animadversionibus, praeceptis, et decisionibus supra expositis, ea quamprimum statuunt, sedulissime servanda a Rectoribus ecclesiarum, et sub eorum ductu ab aliis altari inservientibus, ut omne nuntiatum periculum a Sacrificio altaris amoveatur, et omnis irreverentiae occasio ardeatur.

2. Curent proinde ne in singulis diocesibus vel civitatibus aut oppidis, pro natura locorum, idoneae desint personae, omnique suspicionem maiores, praesertim religiosi utriusque sexus sodales, a quibus ecclesiarum rectores utramque Sacrificii et Eucharistici Sacramenti materiam, nisi apud se habeant, comparare possint, tuta conscientia adhibendam.

3. Item circa ea quae hostiarum confectionem spectant, iidem rectores advigilare debent, ne in istis fragmenta facile haerentia maneat, efficiantque ut, antequam Missa litetur, caute ac sedulo ea amoveantur et saltem cribro leviter excutiantur, si ingens hostiarum numerus parandus erit.

4. Pervigilem adhibeant ipsi curam ut hostiae nonnisi recenter confectae consecrentur, et sacrae particulae, in pyxide adservatae, frequenter renoventur (Can. I. C. 1272, et *Rit. Rom.*, Tit. IV, cap. I, n. 7); ad quem finem studeant ut tabernacula, ubi sacra collocantur Eucharistia, quantum fieri poterit, ab humido vel a nimio rigido aere sint defensa: humore siquidem exstante, facile hostiae marcescunt, algore autem friabiles fiunt.

5. In diribenda fidelibus sacra Communione, praeter, ante communicantes extensum, linteam albi coloris, iuxta rubricas Missalis, Ritualis, et Caeremonialis Episcoporum, patina erit adhibenda, argento aut metallo inaurato confecta, nullimode tamen artificiosa arte intus exculpta, quae ab ipsis fidelibus subter eorum mentum erit apponenda, excepto casu, quo sacra Eucharistia ab Episcopo ministratur, vel a Praelato Pontificalibus utente, vel in Missa solemni, adstante sacerdote vel diacono, qui patenam subter communicantium mentum teneat.

6. Monendi sedulo erunt fideles ne, dum suo apponunt mento patinam, et Sacerdoti dein tradunt, aut alteri eam porrigunt, ita eandem flectant aut invertant, ut si quae adsunt, fragmenta decidant et disperdantur.

7. Fragmenta autem quae in patina post sacram fidelium Communionem exstabant, quoties haec intra Missam fuerit diribita, in calicem sedulissime, digiti ope, iniiciantur; in pyxidem vero, si extra Missam sacra Synaxis a fidelibus recipiatur.

Mens autem Sacrae Congregationis non est eas reprobare patinas, cuiusmodi demum sint formae, quae modo adhibentur quibusdam in Ecclesiis, dummodo ex metallo sint confectae, et intus non sculptae, quaeque sint aptae sacris fragmentis colligendis.

8. Ordinarii d-nique satagant ut ecclesiarum rectores diligentissime munda servant altaria, una cum saecris supellectilibus, illa praesertim quae sacris Speciebus excipiendis inserviunt, et sciant super observantia praefatarum praescriptionum graviter onerari eorum conscientiam.

9. Quoad asservandas sacras particulas, infirmis ministrandas postremo hebdomadae sanctae triduo, Ordinarii locorum perspectam habeant Rubricarum et Decretorum Sacrae Congregationis Rituum intentionem; scientes easdem asservari non ad publicam venerationem, imo hanc prohiberi; tamen magnopere satagendum esse, ut Eucharistiae Sacramento, habita in primis ratione loci, non desit obsequium congruentis honoris et decoris.

E.mi Patres praeterea mandarunt ut locorum Ordinarii, intra annum a recepta hac Instructione, S. H. Congregationem certiores reddant de his quae decernere censuerunt, in executionem praescriptionum huius contentarum, et ad abusus forte inolitos convellendos.

In Audientia diei 25 Martii 1929, Ssmus D. N. Pius Pp. XI, audita relatione infrascripti Secretarii H. S. Congregationis, eadem Instructionem approbavit atque edi iussit, mandans ut mittatur ad omnes locorum Ordinarios et Praelatos regulares, ad hoc, ut sacerdotibus et religiosis sodalibus respective eam ipsi communicent.

Datum Romae ex Aedibus Sacrae Congregationis de Sacramentorum disciplina, die XXVI eiusdem mensis, anni MCMCCXXIX.

AKTE TË DIEREZEVE

Leter e Argjureshimit të Shkodrës
permby Veprën e të Hapunit të Fes

MESHTARVE TË NDIJUESHME TË ARKIDIEQËSIT TË SHKODRËS
SHNDËT E BIRËM PREJ ZOTIT

Bâhen disa fjalë që me gojë e me shkrim, o edhe me botime ndë ket Fletorje të Klerit, jona munda me i xë zëmrat e Z.Z. Famullitarve të zellë e në dishirë që me e temelue e me e rritë për vjetë më tepër ndë mesin e famullis së vet *Veprën e të Hapunit*

të Fës, tuej na u paraqitë e detyren qi kena të gjith me perhapë rregjinin e Tenzot, e të mirat e mdhaja qi fitojnë ata qi shkruhen ndë ket Veper të madhnueshme, e më fort atë qi mundohen me e mkambë e me e perhapë nder vendet e ndryeshme. (Të shifet permbi ket çashtje Fletorja e Klerit, Vjeta II N. II. faq. 145: Letra baritore permbi Vepren e të Hapunit të Fës; ashtu Vjeta VII. N. IX-XII. faq. 74, permbi të Kremten Misjonare). Mundena me thanë se q' aso heret puna ká ardhë tuej u permirsue, e lëmoshnat tuj u shtue. Por më tjetren anë dubet edhë me rrye se gjendja e ksajë Vepers nder né nuk ká mbrri endë ndë shkallen qi i perket, e qi na jena bukur lerg per me mujtë me ju perkrahë veprimit të komeve tjera. Lypet prandej qi të xehena më teper per me i dhanë shvillimin më të plotë ksajë Veper bâmirse; aq më fort qi porosinat e fiakta të Shëjtit Atë Papë, i cilli thirret e është pernjimënd Papa i Misjoneve, e shkrimet e shpeshta të ndimtarve të Tí na grishin pá pushim mos të kursejmë mûndë as ndimë per ket qellim shëjt. Prej të cillave shkrime Na duket punë e vjefshme me i shpallë ndë ket vend fjalët e nji letres, qi Na ka dergue para do ditve Drejtimi i Vepers Papnore të Hapunit të Fës nder Misjone: „Enixe obsecrantur Exc.mi Episcopi, Vicarii, Praefectus Apostolici et reliqui Missionum Moderatores, ut Pontificiam Opus a Propagatione Fidei inter suos fideles totis viribus promovere pergant juxta leges a Sancta Sede latas et juxta instructiones particulares, quas forte tulerit Exc.mus Delegatus Apostolicus eiusdem Operis Moderator. Insuper rogantur Missionum Ordinarii, ut praesentem prospectum de more repleant et ante finem anni ad Exc.mum Delegatum Apostolicum mittant “.

Sikursë shifet kjartas detyrohen jo veç Ipeshkvit e vëndeve kû lulzon feja me e perhapë ket Veper, por edhë Drejtorët e Sundimtarët e Misjoneve; do me thanë, të vëndeve kû feja gjindet ndë pakicë, sikursë ndollë nder né. E nder njoftime qi Na lypen me ja dhanë per vjetë Drejtimin të ksajë Veper Papnore, janë edhë kto: „Quaenam pecunia collecta currente anno?... An celebratum fuerit Festum Missionale?...“ Prej të cillave fjalë e shifni çiltas, o Villazen të nderueshem, se nuk jena Na qi prej mëndes s'onë Ju gjindena e Ju ngushtojmë të xeheni per ket Veper, por është urdhni i të Parve qi Na shterngon mos me ju dá porosinave per smadhimin e perparimin e sajë.

Prandej Ju lutena sá më fort qi të mbani daj para sýshë drejtimet qi ja kena dhanë per kah mnyra e të mledhunit të lëmosh-

nave; qi shpesh e sá më thekshem ti flitni popullit permbi vjefhtësin e ksajë Veper, e mbí detyren qi kan të gjith të kshtëntë me e dhanë ndimen e vet me të lutuna e me të holla per të hapunit e Fës Shëj'e. Oh! sá më me arsye munden me ju sjellë klerit t'onë fjalët e ankimit, qi në vjeten 1909 i foli Princi Luigji i Löwenstein ndë Mledhjen të katolikve Tedeshk ndë Breslavia: „Ne e pvetsha vedin sá herë m' bje me ndie tuej folë prej lterit permbi të hapunit e tés nder atë qi nuk e njoftin, permbi ket detyrë të randë qi ka Kisha shëjte, per të cillen të tanë, trima, grá e fmí, janë të detyruem me ju bá krah, më dubet me pergjegjë: Predikohet permbi të gjitha misteret e Shelbuesit t'onë, por permbi J. Krishtin, si drita e të páfeve, nuk ndihet fjalë “.

E prá të gjith e dijn se sa fort e ká per zemer i dashtuni Shelbues të kthymit e të páfeve; e dijnë sá herë u ankue: Messis quidem multa operarii antem pauci, Rogate ergo Dominum messis ut mittat operarios in messem suam. Do qi të bashkohena me dishirin e tí; do qi ti lutena pá pushim qi të ja çilin sýet të verbuemve. E na, qi vetë jena të birt e të páfeve, e qi prej të Lumit e kena pasë nderen e pá çmueshme me lé ndë fé të vertetë a nuk do të mundohena me mjete qi na ká dhanë Zoti me ja perftue edhë tjerve ket të mirë të pá shoqe? Po pá dyshim; nder të gjitha ditët e jetës s'onë ato të lutena per të kthymit e të páfeve; por sidomos lutunat t'ona do të ja naltojmë më të flakta të shshirshmit Shelbues ditën e kremtes Misjonare; ditë e shenjeme prej Shëjtit Atë Papë me u lutë të gjith kshtënimi bashkë me per ket qellim të hyjnueshem; ditë e cilla bje të dielen para të mbrames të dile të tetorit qi simjet është e dilja para të kremtes së Zojës së Shkoders.

Ndë ket rasë po Ju njoftojmë se tuj dashtë me i sbatue rregullat e shpalluna prej Selís Shëjte permbi Vepren Papnore të Hapunit të Fës, kena émnuë ndë Arkidheqzin t'onë per drejtner të Sajë Fort të Shndritshmin Zotni Gazot Gasper Thaçin, i cilli ká me u marrë ndë mnyrë të posaçme me ket Veper, e ká me kënë i gagem me ju bá ndimë me tëshme e proke atyne fëmullitarve qi kan me pasë dishirë me e temelue të Veper ndë fëmullin e vet.

E tuej e lutë Zërrin e hyjnueshme t'Amrit Shelbues qi per ditë më fort të ju ndezin ndë dashtnin e vet, po ju dergojmë të pershendetunat t'ona e bekimin barituer.

✠ LAZRI Argjipeshkev

Leter e Kryepeshkvit të Durrësit Mbi të pësëmdhetin Qindvjetuer të Konçilit t' Efezit

SHUM TË NDERTËVE MESHTARË E POPULLIT TË DASHTUN
TË KRYEDJOÇEZIT TË DURRËSIT SHNDET E BEKIM

Simjet mushen 15 qinda vjet se duellë edhe më tepër në dritë Amnija Hyjnore e Zojës së Bekueme; prandej Shëjti Atë Papë Pio i XI, porsi Barí i gjithmarshem i Kishës Katholike, ká porositë Ipeshkvit e botës që me ndo'í të kreme të posaçme ta lusin nder famullina të djoçezeve të veta ket rasë të lumnueshme.

Na tuj kënë gjithmonë të gatçem me u ndigjue porosinave të Mëkamsit të vertetë të Jezu Krishtit, për me e hapë më fort e m'e shtue në zëmer të popullit divoejonin ndej Zojen e Bekueme e për me nxjerrë prej Asajë së Lumes ndimë të posaçme në ket Kryedjoçez që á pështetë kujdesit t'Onë e të Ndertëve Meshtarve t'Onë, po shenjojmë ditën 28 Qershuer, që á Nata e Shë Pjetrit, të parit Papë, e po porosisim Z.Z. Famullitarët m' e nxë popullin e krishtënë që n'at ditë t' u afrohet Sakramendeve të Rrëfimit e të Kungimit. Ajo ditë le të dahet në shëj me një Meshë më të lulzueshme, tuj e bā predkun mbi qellim të kremen, e sá të jenë e mundun me bā një procesjon jashta kishet me një flamuer a me një fugure të Zojës tuj këndue populli Litanitë e Saja.

Për m' e diftue randsín e kësajë të kreme të Zojës Amës së Zotit, duhet me dijtë se në vjetë 431 n' Efezo u mlodh një Konçil Ipeshkvish të Lémit e të Prendimjt për m' e qitë poshtë gabimin e Nestorit, që në marrí të vet mësote se Zoja e Bekueme ást Ama e Krishtit por jo porsi Zot.

S' ká ndeshkim më të madh se me pasë populli i krishtënë një Barí të mrapshtë: njishtu ndolli për Kishë Patriarkale të Stamollës. Nestori në vjetë 428 kje zgjedhë Patriarkë i Stamollës më fort pse ishte gojtár se për tjetër. Në fillësë nisi disi me u kundërshtue gabimtarve që peshë kundra Fës së vertetë Katholike; por më fort me fjalë të vrashta e t' egëra se me arsyetime e me at butsi që na mëson i Lumi Jezu Krisht Zot, themeluesi i kësajë Fé; për ket punë s' vanoí m' u pá se ç' mallë ishte.

Shtý prej mëndes krenare, si të tanë gabimtarët tjerë, pat fillue me mësue se tuj kënë në Krishtin dy natyrë, hyjnorja e njerzorja, kshtu në Të ishin dy vetje, njena hyjnore e tjetra njerzore; Vetja hyjnore ishte Fjala e Amshueme, i Biri i Atit të gjithmonshem; e

Vetja njerzore ishte Krishti, i Biri i Zojës së Bekueme; prandej Zoja s' ishte Ama e Zotit.

Tuej pá edhe aj vetë, se ky gabim ishte krejt kundra besimit katolik që mëson se në Krishtin janë po dy natyrë hyjnorja e njerzorja, por në një Vetje hyjnore, trilloj e tha se Krishti nieri ishte templi a banimi i Vetjes hyjnore të Birit të Zotit; ket banim a Vetje njerzore të Krishtit, Vetja hyjnore e kishte mushë me hire e shëjtní më fort se shëjtnit tjerë; për ket punë ishte e bashkueme me të Birin e Zotit, por s' ishte Zot e nieri njiherit, prandej veç bartsi i Zotit.

Me ket mësim gabimtár Nestori mohote hyjnin e Krishtit Zot e nieri, e Amnin e Zojës së Bekueme si Ama e Zotit.

Shëjti Sh' Çiril Ipeshkvi i Skanderijes në Misir, tuj e ndie ket të zezë që delte prej gojet të një Patriarkut që do t' ishte dritë e shndritshme për popull, me 'í herë goj zānin e vet e me trí predke që bāni, qiti në shesh mësimin katolik tuj e qitë poshtë mësimin e gabueshem të Nestorit; shkroj e dergoj do letra dogmatike nder mungade të Misirit për m' e ndritë mënden e popullit të Krishtënë që mos t' u rrëjto mbas mësimit të mrapshtë të Patriarkës të Stamollës, Nestorit.

Shë Çirili përpara se me bā hapa tjerë kundra mësimit gabimtár të Nestorit, u suell kah Papa Shëjt i Rromës, që atëherë ishte Shë Çelestini i Parë. Ktu shifet çiltas se kú ruhet më kujdes të madh mësimi i vertetë i fës së Krishtit, shifet prej kah del drita që zhdukë terrin që shkaktojnë ata që janë dā prej të vertetes: ktu pushon mëndja e trazueme e njerzëve që larkojnë të verteten, te Papa Shëjt i Rromës, te Mëkamsi i Krishtit Zot, te Trashiguesi i Shë Pjetrit Apostull.

Arsyeja prá që na shtýnë m' e luti ket rasë me sá më lulz m fejet që të jenë e mundun ást, pse q' shë në vjetë 431 kan dalë më në dritë trí pika themelore të shëjtes Fës s' onë. E para ást hyjnija e Krishtit Zot të bānun nieri për m' pështetë të taña kombet e njerzve e me i bā të lum n'at jetë; e dyta ást se Zoja e Bekueme ást Ama e Krishtit Zot e nieri bashkë, pse aj i Lumi porsi Zot s' ka mujtë me pasë Amë; e treta ást Parsija e Shëjtit Atë Papë të Rromës përmbi gjithmarsh Fën e Krishtit.

Krishti porsi Zot ást i Biri i Atit të Amshueshem, pse ka lindun prej Tij n' amshim, jo porsi i bā biri në bābet, por i lindun në një mëndyrë të natyryshme që mëndja e shkurtë e nierit s' mundet m' e kuptue, pse ást një mshesfi e natyryshme.

I Biri i Tenzot prà u bâ nieri me pështue ndjerzit qi kishin sharrue me mëkat t'Adamit e tuej mbajtë Vetjen e natyren hyjnore, në ket Vetje bashkoj natyren njerzore; tuej kënë Zot u bâ edhe nieri e thirret Jezu Krisht.

Ky Zot, i Biri i Zotit, leu prejë Zojës së Bekueme në një mëndyrë krejt të mrekullueshme, pse Zoja tuj lindun Krishtin Zot e nieri bashkë, met se met Virgjin; prà Zoja është Ama e Zotit të bâm Nieri, e na nder Litaní e thrrasim: Ama e Zotit, lutu per né: Sancta Dei Genitrix, ora pro nobis.

Krishti Zot perpara se m' u njitë në qiellë, zgodh nder dymdhet Apostujt Shëjtin Shë Pjeter e ktí i dha pushteden mbi të tanë Kishen mbarë e edhe permbi Apostuj tjerë. Krishti i tha Shë Pjetrit: «Ti jë gurë e permbi ket gurë kam m' e themelue Kishen t' ême e dyrtë e ferrit s' kan me ja dalë kundra teje» ¹⁾. Prandej kú â Shë Pjetri i gjallë me pushtet, atý â Kisha e vertetë e Krishtit. Por Shë Pjetri i gjallë me pushtet â Shëjti Atë Papë i Rromës; prà kú â Kisha e vertetë e Krishtit. Ipeshkvit njimend janë trashigimtarët e Apostujve; por sikuer Apostujt, mbas mësimit të Krishtit, u varne prejë Shë Pjetrit qi kje i pari i tyne, ashtú varen prej Papës Shëjt qi â Ndjeksi i Shë Pjetrit.

Krishti prep i tha Shë Pjetrit: «Tý kam me t' i dhanë çilcat e Mbretnis së Qiellës e çka të çilish ti në tokë, ka per t' u çilë në Qiellë e çka të mëshilish ti në tokë, ka per t' u mëshilë në Qiellë» ²⁾. Edhe ktú shifet çiltas se si i Lumi Jezu Krisht vâni Shë Pjetrin, Mëkamsin e Vet në ket tokë; mbasi Shë Pjetri s' do t' errnote gjithmonë, këjo Mëkamsi e Krishtit, kje trashigue prej Papve të Rromës per vullndet të Krishtit, e jo prej rrethanave të ndollinave historike.

Kto trí pika randsíplote e themelore per krishtënim mbarë kujtojnë madhnin e Konçilit t' Efezit.

Nestori i patenzonë kje mallkue prej ktí konçilit; në ket rrite kryekrejet Shë Çirili Ipeshkvi i Skanderijes, porsi Mëkamsi i Papës Shëjt të Rromës. Populli i krishtënë i Efezit percuellë Ipeshkvit neper rruga të gjytetit me drita të ndezuna tuej brohoritë: O Zojë, Ama e Zotit, lutu per né!

Ket gëzim qi atëherë, ase sot njimë e pesqind vjet, pat populli i krishtënë i Efezit, do t' a kenë populli i dashtun i Onë, e neper rruga të gjyteteve e të katundeve tuej bâ progesjonin në ditë të shejnueme, do të kndojmë lavdet e Zojës së Bekueme Amës së Zotit.

1) Unjilli i Sh. Matent pr. X kap. 18.

2) Unjilli i Sh. Matent pr. X kap. 19.

Tuej veprue kshtú, Shqiptari ka m' e diftue edhe një herë çiltas perkushtin qi ka në zëmer të vet per të Lumen Zojë si e ka pasë gjithmonë nder kohë të lashta, si e bâjnë dishmí Kishët e Lëteret qi në Shqipni t' onë ju ngrehne Asajë së Lumes.

Me shpresë të gjallë se keni m' e lutë sa mâ me shum lulzim qi të jenë e mundun ket kreme të divoçme, e se Zoja Ama e Zotit ka me shprazë të mira të mëdhá mbi Shqipnin t' onë të dashtun, me plotsí të zëmres po Ju dergoj Bekimin Barituer.

Prej Zyres Krye-ipeshkvnore të Durrësit.

12 Qershuer (Dita e Zëmres Hyjnore të Jezu Krishtit) 1931.

✦ PJETRI Kryeip.

CASUS CONSCIENTIAE

Solutio casus propositi in praecedenti fasciculo „de reductione Missarum et recursu ad S. Sedem“.

Ad I. Vi canonis 826 § 3, Missae fundatae esse suat quarum stipendia e fundationum redditibus percipiuntur.

Descriptio ista est taxativa seu exclusiva, ita ut solae istae missae dici possint fundatae.

Etenim in duabus aliis §§, omnibus ceteris casibus providetur. Atque expresse inter *manualia* ponuntur stipendia quae a fidelibus offeruntur ex obligatione, etiam perpetua, a testatore propriis haereditibus facta.

Quod consonat cum canone 1544 § I, ubi ex definitione piarum fundationum, clare colligitur fundationem non haberi nisi bona temporalia tradita sint *alicui personae morali in Ecclesia*, et ex redditibus annuis saltem per diuturnum tempus sumi debeat unde pium opus expleatur.

Ergo in proposito casu, non agitur de missis fundatis, sed de *manualibus*.

Ad II. Ordinarius in mentionem defuncti interpretari non potuit ad aequam missarum reductionem admittendam. Can. enim 1517 § 2,

dum hanc potestatem de aliis piis oneribus non negat, conceptis verbit excipit missarum reductionem, eamque semper Apostolicæ Sedi reservatam pronuntiat.

Ad III. Recursus fieri potest vel aperte, proditis nominibus propriis, vel reticito nomine. In priore casu gratia pro utroque foro; in altero pro solo foro interno conceditur. Pro recursu aperto adeunda est *S. Congregatio Concilii*, quam can. 250 competentem efficit; in altero casu scribendum est, semper reticito nomine, *ad S. Pœnitentiarum*, sive ab ipso Ordinario sive a confessario, pro Ordinario.

(Ex „Periodica de re morali etc.“ fasc. V, p. 227)

Casus moralis de iustitia

Euphrosina duas neptes habebat, Mathildam e Martham. Testamento autem omnia bona sua legaverat Mathildæ, præter legatum particulare, quod Marthæ destinaverat.

Sed, dum iam ultimo morbo correpta erat, offensa fuit a Mathilda propter sat levem causam. Quare accersivit vicinam Leocadium, eamque rogavit ut sibi quæreret notarium, « se enim velle alio modo testamentum scribere ». Annuit Leocadia. Sed, quando se contulit ad notarium, is domo aberat. Tunc ipsa rem neglexit et post paucos dies Euphrosina mortua est, testamento minime mutato.

Notarius congratulatus est Mathildæ quod, propter incuriam Leocadiæ, beneficio testamenti frui posset.

Mathilda autem, quæ de anima sua sollicita est, quærit:

1. Utrum necne possit tuta conscientia hereditatem ex præfato testamento adire;
2. Utrum necne Leocadia contra iustitiam peccaverit, et, si peccaverit, quamnam obligationem restitutionis contraxerit.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)